

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ

*(A Study on the Attitudes of Highschool Students Towards Tourism: A
Case Study from Hatay Province)*

Yrd. Doç. Dr. Süleyman İNCEKARA

*Fatih Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
sincekara@fatih.edu.tr*

Arş. Gör. Zehranur SAVRAN

*Fatih Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü,
zsavran@fatih.edu.tr*

ÖZET

Bu çalışma, ortaöğretim öğrencilerinin Hatay ilinde turizmin kaynakları, güçlü ve zayıf yönleri, sosyal, çevresel, ekonomik ve kültürel etkileri ile turizmin gelişimi için atılması gerekli adımlar konularındaki görüş ve farkındalıklarının belirlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında, öğrenciler Hatay ilinde turizmin gelişiminin ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel etkileri açısından olumlu sonuçlarının bulunduğunu düşündükleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin ayrıca, Hatay ilinin turizmin gelişimi için doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar açısından yeterli zenginliğe sahip olduğu ancak turizmin getirdiği avantajlardan daha fazla yararlanma adına tanıtım, yatırım ve eğitim gibi konulardaki eksikliklerin giderilmesinin gerekliliği üzerine vurgu yaptıkları ortaya çıkmıştır.

***Anahtar kelimeler:** Ortaöğretim, Hatay ili, öğrenci görüşleri turizm.*

ABSTRACT

This study has been realized to investigate student opinions and awareness about the tourism resources, advantages, handicaps, social, environmental, economic, and cultural effects of tourism, and the steps to be taken to improve the tourism within Hatay province of Turkey. Research results have revealed that students had rather positive opinions

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

regarding the economic, environmental and socio-cultural effects of the development of tourism in Hatay province. Moreover, students thought that Hatay province had a great diversity in natural, historical, and cultural tourism resources, however, the problems concerning the promotion, investment, and education must be mitigated in terms of benefiting from the advantages of tourism.

Keywords: *Secondary education, Hatay province, student opinions, tourism.*

1. GİRİŞ

Turizm; dinlenme, eğlenme, görme, tanıma, sportif karşılaşmalar yapma, temsil veya konser verme, bilgi ve görgüsünü arttırma gibi çeşitli amaçlara bağlı olarak ya da sadece zevk için (duygusal amaçlarla) yapılan gezi (seyahate çıkma) anlamına gelmektedir (Doğanay, 2001: 12). Atalay'ın ise “boş zamanları geçirmek için ya da rekreasyon amacı ile seyahat eden kimselerin yolculukları ve geçici süreyle konaklamaları sonucu ortaya çıkan olaylar ve ilişkiler bütünüdür” şeklinde tanımladığı (Atalay, 2004: 366) turizmle ilgili olarak üç mekânsal unsurdan bahsedilebilir. Bu unsurlar;

1. Turistlerin yaşadığı yerler (turist çıkaran bölgeler),
2. İnsanların gezmek üzere gittikleri yerler (turistlerin varış bölgeleri) ve
3. Turist gönderen ve alan yerler arasında yapılan yolculuklardan meydana gelmektedir (Özgüç, 2007: 16).

Türkiye’de turizm sektörünün her geçen gün daha da büyümesi, bu sektörde çalışan sayısının sürekli artış göstermesi, turizmin Türkiye ekonomisi açısından gösterdiği önemin artması, turist sayısı ve turizm gelirlerindeki önemli artışlar, turizm faaliyetlerinin sosyal, ekonomik ve kültürel etkileri gibi olgular son yıllarda dikkatleri bu sektör üzerine çekmiştir. Buna bağlı olarak birçok disiplin tarafından turizmin çeşitli unsurlarıyla ilgili olarak yapılan bilimsel çalışmaların sayısından bir artış söz konusudur.

Bu çalışmalar kapsamında, turizmin bir mekânda oluşturduğu dokular, mekân üzerinde meydana getirdiği etkiler, ortaya çıkan turistik alan ve bölgelerin belirlenmesi ve gruplandırılması, arazinin kullanım

kapasitelerinin belirlenmesi, turizmin kaynakları ve turizm bölgeleri ile ilgili korumaya yönelik çeşitli önlemlerin alınması, coğrafyacıların araştırma konuları arasında yer almaktadır (Kozak ve diğ., 2010:10). Bununla birlikte eğitimin çeşitli kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin turizme karşı bakış açıları ve turizm faaliyetleri ile ilgili farkındalıklarıyla ilgili konular da özellikle ilk ve ortaöğretimde uygulanan müfredatlar ve okullarda coğrafya dersleri kapsamında verilen turizm coğrafyası eğitimi açısından önem arz etmektedir.

Yarının turizm planlayıcıları ve yöneticileri olan öğrencilerin turizme bakış açısı turizminin gelişimi ve tabana yayılması açısından büyük önem göstermektedir. Bu nedenle, öğrencilerin turizmin kaynakları ve etkileri gibi konulardaki algılarının belirlenmesi önemli bir çalışma konusu teşkil etmektedir.

Konu üzerinde yapılmış olan ulusal ve uluslararası ölçekte çeşitli çalışmalar olmasına rağmen, özellikle ortaöğretim öğrencilerinin turizmle ilgili algılarının belirlenmesine yönelik olarak yapılmış çalışmalarla ilgili kısıtlı bir literatürün varlığından bahsedilebilir. Turizm algısı üzerinde yapılan çalışmaların çoğunun yerel halkın turizm algısı veya belli bir sahada gelişen turizm bakış açısının ölçülmesi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Çetin, 2010; Milan, 2008; Dyer ve diğ., 2007; Cottrell ve diğ., 2007; Tatoglu ve diğ., 2002; Baysan, 2002; Carmichael, 2000; Korça, 1998; Haralambopoluos ve Pizam, 1996; Ross, 1992; Brayley, Var ve Sheldon, 1990).

Turizm algısı ile ilgili olarak ulusal ölçekte yapılmış olan çalışmalardan birinde Gümüş ve Özüpekçe, ilköğretim öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerini ortaya koymuş ve öğrencilerin turizm faaliyetlerine yönelik görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu ve öğrenci görüşlerinde okulun konumu ve cinsiyet değişkenlerine göre önemli farklar olduğunu ortaya koymuştur (Gümüş ve Özüpekçe, 2009: 25).

Aslan ve Kozak, üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir araştırmada turizmde gelişme ve etik sorunlarını ele almış, sonuç olarak turizm endüstrisinin etik ilkelere bağlı olarak yönetilmesinin turizmin tüm getirilerini en üst seviyeye çıkaracağı üzerinde durmuştur (Aslan ve Kozak, 2006: 60).

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

Türk turizminde eğitimin önemi konulu çalışmasında Olcay, eğitim eksikliğinin turizm sektöründen faydalanma durumunu olumsuz etkilediği ve turizm eğitiminin üzerinde daha fazla durulmasının gerekliliğine değinmiştir (Olcay, 2008: 383). Benzer bir çalışmada Demirkol ve Pelit turizm eğitimi yönünden Türkiye ve AB'yi karşılaştırmış ve okul türleri ve sayıları bakımından AB standartlarının yakalanamadığı üzerinde durmuştur (Demirkol ve Pelit, 2002: 125).

Bu çalışma ise yukarıda bahsedilenlerden farklı olarak Türkiye'de bir il bazında ortaöğretim öğrencilerinin turizmin kaynakları, güçlü ve zayıf yönleri, sosyal, ekonomik ve kültürel etkileri ile turizmin gelişimi için atılması gerekli adımlar konularındaki görüş ve farkındalıklarının belirlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sahası olarak Hatay ilinin seçilmiş olmasını temel nedeni sahanın tarihi, coğrafi ve kültürel açıdan göstermiş olduğu çeşitliliğidir. Bu çeşitlilikler aşağıda verilen başlık altında değerlendirilmiştir.

2. ÇALIŞMA ALANI ve GENEL COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Türkiye'nin en güneyindeki il olan Hatay, Akdeniz'in doğu şeridinde yer almakta, 5403 km²'lik yüzölçümü ile 35°52' - 37°04' kuzey enlemleri ve 35°40' - 36°35' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Hatay ilinin Doğusunda ve Güneyinde Suriye, Kuzeydoğusunda Gaziantep, Kuzey ve Kuzeybatısında Osmaniye ve Adana, Batısında ise Akdeniz yer alır (Şekil 1).

Fiziki coğrafya özellikleri açısından kıyı dağları, çöküntü alanları ve kıyı alanlardan oluşan il toprakları, Kuzeyden Amanos Dağlarının uzantıları ve İslahiye çöküntü oluşu, Doğudan ve Güneyden Suriye'nin fazla yüksek olmayan platoları, Batıdan ise Akdeniz ile çevrilmiştir.

Hatay ili Asi nehri, Karasu ve Afrin çayı olmak üzere belli başlı üç önemli akarsuya sahiptir. Asi Nehri, Lübnan'da doğarken, Suriye'yi geçtikten sonra Türkiye sınırlarına girmektedir.

Hatay ilinde bulunan Amik gölünün 1955 yılında kurutulmasıyla, önemli tarım alanları kazanılmıştır. Amik ovası özellikle pamuk üretimi açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bu ova üzerinde çok sayıda höyüğün yer alması sahanın geçmişten günümüze kadar önemli bir yerleşim yeri olduğunun bir kanıtıdır (Türk, 2009: 16).

Şekil 1: Hatay Lokasyon Haritası (Karataş, 2010:22).

İklim özelliklerine bakıldığında Hatay ili, Akdeniz iklim kuşağında bulunmakta ve tipik Akdeniz iklimi özelliklerini yansıtan sıcak ve kurak yazlar, ılık ve yağışlı kışlar ile temsil edilmektedir. İklim iç kesimlere gidildikçe sertleşmektedir. Akdeniz iklimine bağlı olarak bitki örtüsünü 800 m'ye kadar makiler, 800-1200 m arasında meşe, kayın, ardıç, kızılçam, kavak ve çınar gibi türlerden oluşan ormanlar, 1200 m den sonra ise karaçam, kızılçam, sedir gibi ağaçlardan oluşan ormanlar oluşturur.

Türkiye'nin en eski yerleşim yerlerinden biri olan Hatay ve çevresi İÖ 2200'den beri önemli bir yerleşim yeri olmakla birlikte, önemli ticaret yolları üzerinde bulunmaktadır. Anadolu'yu, doğuya ve güneye bağlayan bu yolların kontrol altında tutulması için tarih boyunca pek çok kent kurulmuştur. Antakya da İÖ 300'de Selevkoslar tarafından aynı amaçla kullanılmıştır. Ilıman bir iklime ve Asi nehrinin suladığı verimli topraklara sahip olmasından dolayı, tarihin her döneminde göçlere ve

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

savaşlara açık olmuş, farklı din ve milletlerden unsurları barındırmıştır. Selevkoslar'dan sonra Romalılar, Bizanslılar, Araplar, Selçuklular, Latinler ve Memluklar arasında el değiştiren kent, 1517'de Osmanlı egemenliği altına girmiştir (TMMOB, 2009, Şenol, 2008: 86). Dört yüz yıl Osmanlı egemenliğinde kalan Antakya, Birinci Dünya Savaşı sonrasında İngiliz ve Fransızların işgaline uğramış, on dokuz yıl kadar Fransız askeri yönetiminde kalmıştır. 1938'de Hatay Devleti'nin kurulmuş ve 1939 yılında Türkiye Cumhuriyeti'ne katılmıştır (Tekin, 2000: VII).

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve farklı doğal güzelliklere sahip olan Hatay, alternatif turizm açısından şanslıdır (Tapur, 2009: 476). Hatay'da arkeolojik kalıntılar, ören yeri, külliye, cami, kilise, kale ve surlar, tünel, höyük, havra, han, hamam gibi tarihi zenginlikler yanında ilin farklı dini ve etnik grupları bir arada barındırması, konuşulan çeşitli diller, zengin gelenek, görenek, folklor, yemek gibi kültürel özellikler turizm açısından önemli bir değer oluşturmaktadır. En önemli kültür varlıklarından bazıları Saint Pierre Kilisesi, Hatay Arkeoloji Müzesi ve Habbi-i Neccar Camisi'dir.

3. METOT, AMAÇ VE KAPSAM

Coğrafi olarak Hatay ilini kapsayan bu çalışma, bu il sınırları içinde yaşayan ortaöğretim öğrencilerinin;

1. Hatay'ın turizm imkânları ve kaynakları,
2. Hatay turizminin zayıf ve güçlü yönleri, rekabet avantajları,
3. Hatay'da turizmin çevresel, sosyal, ekonomik etkileri ve
4. Turizmin gelişimi için atılması gerekli adımlarla ilgili görüşlerinin alınmasına yönelik olarak hazırlanmıştır.

Yukarıda verilen hedefler kapsamında çeşitli sorulardan oluşan bir anket hazırlanarak gönüllülük esasına göre 154 ortaöğretim öğrencisine uygulanmıştır. Anket sorularını genel olarak üç kısımda değerlendirmek mümkündür.

1. Demografik sorular: Bu sorular katılımcıların kız-erkek dağılımını belirlemek için hazırlanan sorulardan meydana gelmektedir.

2. Hatay’da turizmin kaynaklarına yönelik olarak hazırlanmış sorular: Bu sorular, Hatay’ın mevcut turizm imkânları, önemli turizm kaynakları, turizmin zayıf yönleri ve rekabet avantajlarının belirlenmesini hedeflemektedir.

3. Hatay’da turizmin etkileri ile ilgili sorular. Bu sorular Hatay turizminin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerinin katılımcıların bakış açısıyla değerlendirilmesine yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu bölüm içerisinde değerlendirilen sorulardan bir diğeri ise turizmin geliştirilmesi ile ilgili olarak alınacak önlemleri kapsamaktadır.

Anket sorularının hazırlanmasında Kervankıran, 2010’dan faydalanılmıştır. Araştırma anket sonuçlarının betimsel (descriptive) analizine dayanmaktadır. Bu analizler içerisinde sıklık analizleri en çok başvurulan analiz çeşidini oluşturmaktadır.

4. BULGULAR

Demografik Özellikler: Hatay ili sınırları içerisinde yaşayan 154 öğrencinin kız ve erkek dağılımının birbirine oldukça yakın olduğu görülmektedir. Katılımcıların 78’ini (% 51) kız öğrenciler oluştururken geri kalan % 49’luk kısım (76) erkek öğrencilerden meydana gelmektedir.

Öğrencilerin Hatay’ın turizm imkânları ve kaynakları ile ilgili düşünceleri: Bu bölüm kapsamında, öğrencilere ilk sorulan soru Hatay’ın mevcut turizm imkânlarını nasıl buldukları ile ilgilidir. Katılımcıların yaklaşık dörtte biri mevcut tesislerin iyileştirilmesi ve kalitelerinin artırılması yönünde görüş bildirirken, yine yaklaşık dörtte biri bu imkânları yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

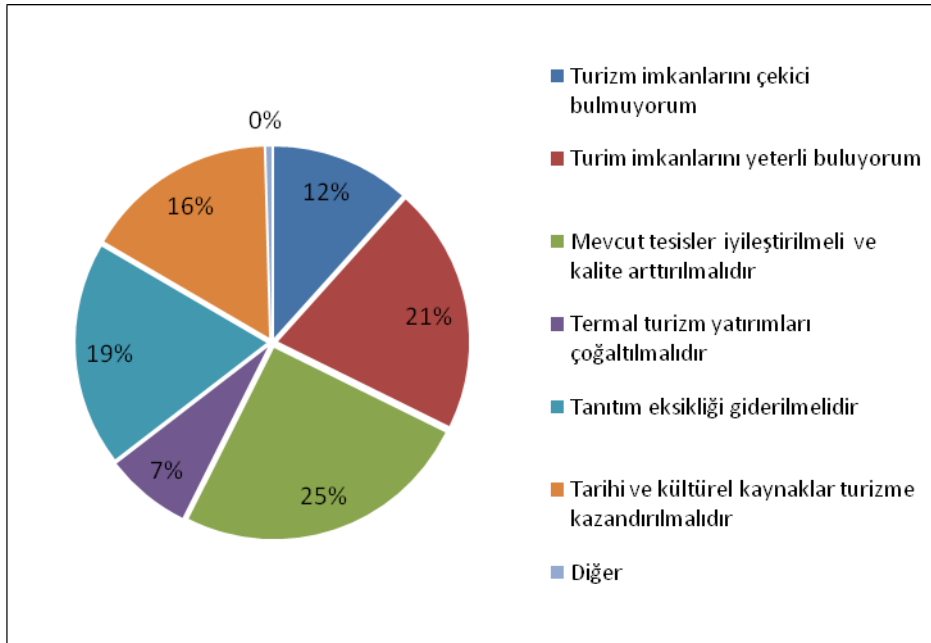
Bunları sırasıyla % 18,8’lik bir dilimle tanıtım eksikliğinin giderilmesini düşünenler ve % 16,1’lik bir yüzdeyle tarihi ve kültürel kaynakların turizme kazandırılması yönünde görüş bildirenler takip etmektedir. Geri kalan % 20,3’lük dilim ise Hatay’da turizm imkânlarını çekici bulan, Hatay’da termal turizm yatırımlarının artırılması yönünde görüş bildirenler öğrencilerden oluşmaktadır (Tablo 1, Şekil 2).

*ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ*

Tablo 1: Öğrencilerin Hatay'ın turizm imkânları ile ilgili görüşleri.

Soru	Cevaplar	Sayı	Yüzde
Hatay'ın mevcut turizm imkânlarını nasıl buluyorsunuz?	Turizm imkânlarını çekici bulmuyorum	26	11,7
	Turizm imkânlarını yeterli buluyorum	46	20,6
	Mevcut tesisler iyileştirilmeli ve kalite artırılmalıdır	56	25,1
	Termal turizm yatırımları artırılmalıdır	16	7,2
	Tanıtım eksikliği giderilmelidir	42	18,8
	Tarihi ve kültürel kaynaklar turizme kazandırılmalıdır	36	16,1
	Diğer	1	0,4

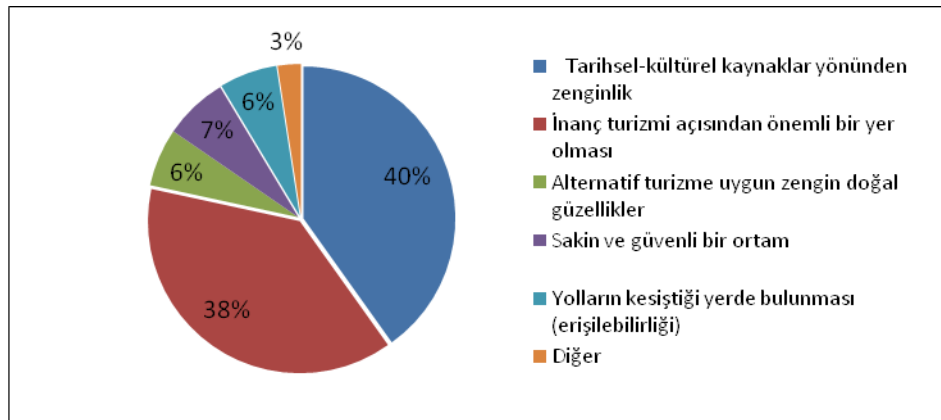
Şekil 2: Öğrencilerin Hatay'ın turizm imkânları ile ilgili görüşleri.

Tablo 2: Öğrencilerin Hatay'ın turizm yönünden öne çıkan özellikleri ile ilgili düşünceleri.

Soru	Cevaplar	Sayı	Yüzde
Size göre Hatay'ın turizm yönünden en önemli özelliği nedir?	Tarihsel-kültürel kaynaklar yönünden zenginlik	65	40,1
	İnanç turizmi açısından önemli bir yer olması	62	38,3
	Alternatif turizme uygun zengin doğal güzellikler	10	6,2
	Sakin ve güvenli bir ortam	11	6,8
	Yolların kesiştiği yerde bulunması (erişilebilirliği)	10	6,2
	Diğer	4	2,5

Bu bölümde öğrencilere sorulan diğer bir soru ise Hatay'ın turizm yönünden en önemli özelliğinin ne olduğu yönündedir. Öğrencilerin büyük bir bölümü (% 78,4) bu soruya “Tarihsel ve kültürel kaynaklar yönünden zenginlik (% 40,1)” ve “İnanç turizmi açısından önemli bir yer olması (% 38,3)” şeklinde cevap vermişlerdir. Geri kalan 21,6'lık kısım ise bu soruya “alternatif turizme uygun zengin doğal güzellikler (% 6,2)”, “sakin ve güvenli bir ortam (% 6,8)”, “yolların kesiştiği yerde bulunması” (% 6,2) ve “diğer” (% 2,5) cevaplarını vermeyi tercih etmişlerdir (Tablo 2, Şekil 3).

Şekil 3: Öğrencilerin Hatay'ın turizm yönünden öne çıkan özellikleri ile ilgili düşünceleri.

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

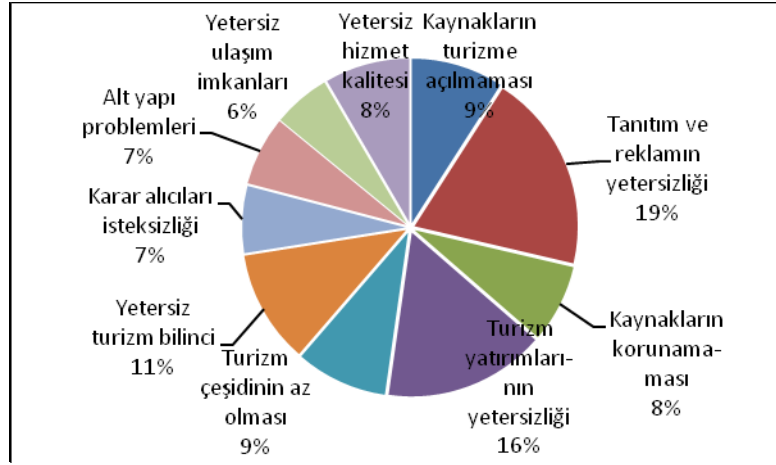
Öğrencilerin Hatay turizminin zayıf ve güçlü yönleri ile ilgili düşünceleri: Bu bölümde öğrencilere öncelikle Hatay ili turizminin en zayıf yönlerinin değerlendirilmesine yönelik bir soru sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların Hatay turizminin en zayıf yönleri açısından üç maddeyi ön plana çıkardıkları görülmektedir.

Bunlar sırasıyla; % 19,5’lik bir oranla “tanıtım ve reklamın yeterli olmaması”, yaklaşık % 16’lık bir oranla “turizm yatırımlarının yetersizliği” ve “Hatay halkının turizm bilincinin yeterli düzeyde olmaması” (% 11,1)’dir. Bu maddeleri sırasıyla % 9,1’lik oranlarla, “turizm çeşidinin az olması” ve “doğal tarihi ve kültürel kaynakların turizme açılmaması”, % 8,4’lük bir oranla “turistik hizmet kalitesinin yeterli olmayışı” ve “alt yapının yetersizliği” gibi maddeler takip etmektedir (Tablo 3, Şekil 4).

Tablo 3: Öğrencilerin Hatay turizminin zayıf yönleri ile ilgili düşünceleri.

Soru	Cevaplar	Sayı	Yüzde
Size göre Hatay ili turizminin en zayıf yönleri nelerdir?	Doğal, tarihi ve kültürel kaynaklarının turistik ürüne çevrilememiş olması	40	9,1
	Tanıtımının ve reklamının yeterli olmaması	86	19,5
	Doğal, tarihsel ve kültürel yapıların korunamamış olması	34	7,7
	Turizm yatırımlarının yeterli olmayışı	70	15,9
	Turizm çeşitliliğinin az olması	40	9,1
	Halkının turizm bilincinin gelişmemiş olması	49	11,1
	Yöredeki kamu kurumlarının, yerel yönetimlerin ve özel sektörün turizmin gelişimi için yeterli ve istekli olmayışı	29	6,6
	Turizm gelişimi için alt yapı ve üst yapının yeterli olmayışı	30	6,8
	Ulaşım imkânlarının yeterli olmayışı	25	5,7
	Turistik hizmet kalitesinin yeterli olmayışı	37	8,4
	Diğer	1	0,2

Şekil 4: Öğrencilerin Hatay turizminin zayıf yönleri ile ilgili düşünceleri.

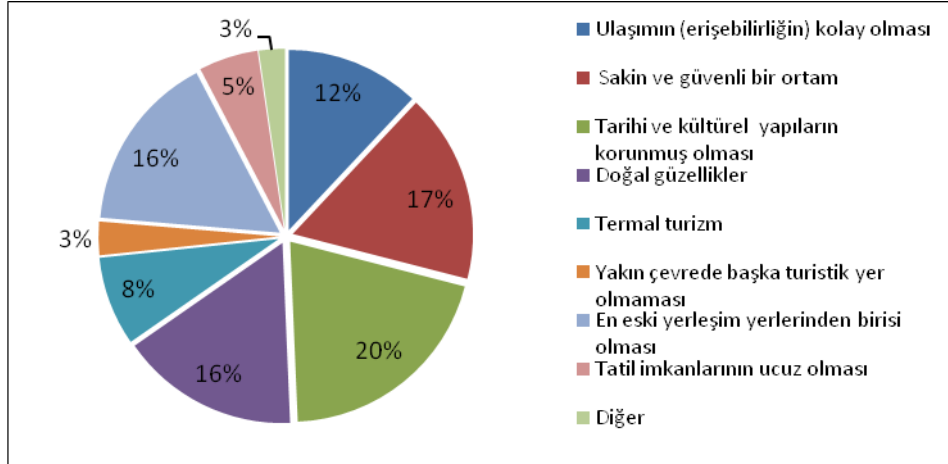

Bu başlık altında değerlendirilen diğer bir soruda ise Hatay turizminin rekabet avantajları sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar içerisinde “tarihi ve kültürel yapının korunmuş olması” (% 20,3), “sakin ve güvenli bir ortam” (% 17), “en eski yerleşim yerlerinden birisi olması” (% 16), doğal güzellikler” (% 16) ve” erişilebilirliğin kolay olması” (%12) öğrencilerin en fazla tercih ettiği cevaplar arasında yer almaktadır. “Tatil imkânlarının ucuz olması”, “termal turizm imkânları” Hatay ili turizminin rekabet avantajları başlığında en ez tercih edilen cevaplar arasında yer almaktadır (Tablo 4, Şekil 5).

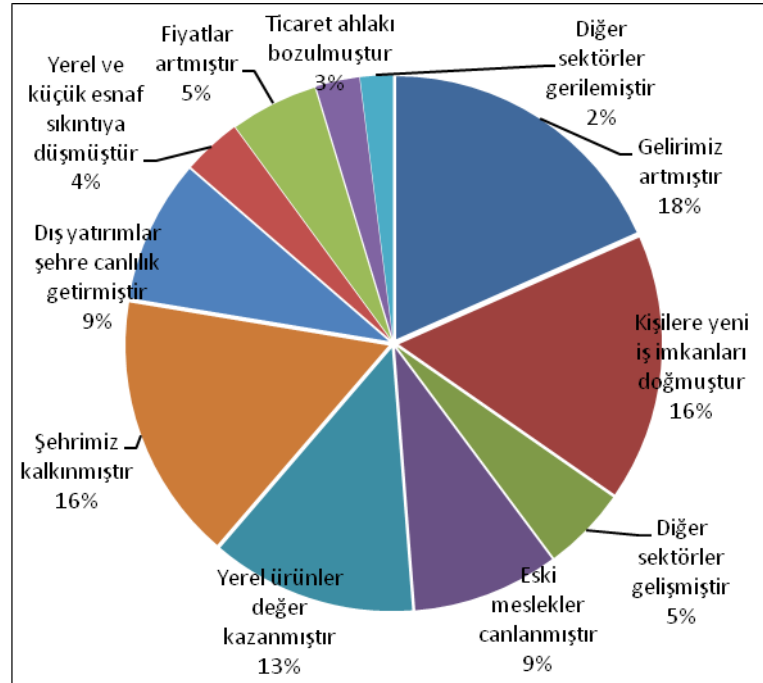
Tablo 4: Hatay turizminin rekabet avantajları ile ilgili öğrenci görüşleri.			
Soru	Cevaplar	Sayı	Yüzde
Size göre Hatay turizminin en önemli rekabet avantajları nelerdir?	Erişilebilirliğin kolay olması	36	12,0
	Sakin ve güvenli bir ortam	51	17,0
	Tarihi ve kültürel yapıların korunmuş olması	61	20,3
	Doğal güzellikler	48	16,0
	Termal turizm	24	8,0
	Yakın çevrede başka turistik yer olmaması	9	3,0
	En eski yerleşim yerlerinden birisi olması	48	16,0
	Tatil imkânlarının ucuz olması	16	5,3
	Diğer	7	2,3

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

Şekil 5: Hatay turizminin rekabet avantajları ile ilgili öğrenci görüşleri.

Şekil 6: Turizmin gelişiminin ekonomik etkileri ile ilgili öğrenci görüşleri.

Öğrencilerin Hatay’da turizmin ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel etkileri ve turizmin gelişimi ile ilgili görüşleri: Turizmin etkileri konusunda öğrencilere verilen ilk soru “Size göre Hatay’ın turizminin gelişmesinin ekonomik etkileri nelerdir?” sorusu olmuştur. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde en çok cevap sıklığının “gelir artışı” (% 18,3), “yeni iş imkânlarının doğması” (% 16,3), “şehrin kalkınması” (% 16,3) ve “yerel ürünlerin değer kazanması” (% 12,5) maddelerinin üzerinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bunları, “eski mesleklerin canlanması” ve “dış yatırımın şehre canlılık getirmesi” gibi cevaplar takip etmektedir (Tablo 5).

Bu soruya verilen cevaplar arasında, “diğer sektörlerin gerilemesi”, “ticaret ahlakındaki bozulmalar”, “yerel ve küçük esnafın sıkıntıya düşmesi”, “fiyatların artması” gibi maddeler ise yüzde olarak en az tercih edilen cevaplar arasında yer almaktadır (Tablo 5, Şekil 6).

Tablo 5: *Turizmin gelişiminin ekonomik etkileri ile ilgili öğrenci görüşleri.*

Soru	Cevaplar	Sayı	Yüzde
Size göre Hatay’ın turizminin gelişmesi hangi ekonomik etkilere yol açmıştır?	Gelirimiz artmıştır	82	18,3
	Kişilere yeni iş imkânları doğmuştur	73	16,3
	Diğer sektörler gelişmiştir	23	5,1
	Eski meslekler canlanmıştır	40	8,9
	Yerel ürünler değer kazanmıştır	56	12,5
	Şehrimiz kalkınmıştır	73	16,3
	Dış yatırımlar şehre canlılık getirmiştir	39	8,7
	Yerel ve küçük esnaf sıkıntıya düşmüştür	16	3,6
	Fiyatlar artmıştır	24	5,4
	Ticaret ahlakı bozulmuştur	12	2,7
	Diğer sektörler gerilemiştir	9	2,0

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

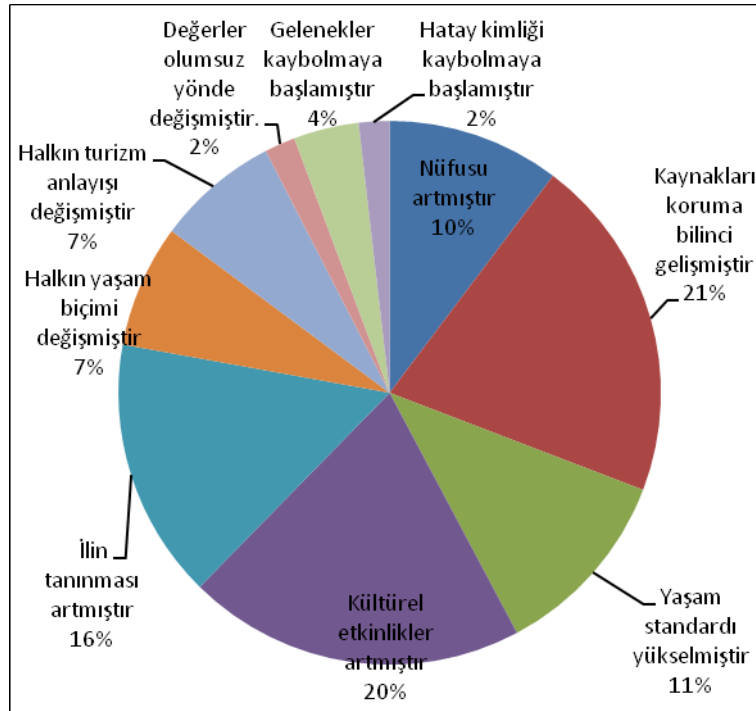
Bu bölümde öğrencilerden cevaplamaları istenen diğer bir soru ise Hatay'da turizmin gelişmesinin hangi çevresel etkilere yol açtığı ile ilgilidir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplara göre “tarihi ve kültürel yapıların korunmaya alınması” (% 17,4), “çevre düzenlemelerinin artması” (% 15,2), “kentsel hizmetlerin iyileşmesi” (% 12,5), “doğal çekiciliklerin koruma altına alınması” (% 11,2), “yolların kalitesinin artması” (% 8,9), “halkın doğal, kültürel kaynaklara ilişkin farkındalığın yükselmesi” (% 8,3) ve “çöp ve çevre temizliği sorunlarının artması” (% 7,6) Hatay turizminin gelişmesinin en önemli çevresel etkileri arasında yer almaktadır. Turizme konu olan alanların plansız büyümesi, tarihi yapıların bozulması, kalabalık ve gürültünün artması ve turizm kaynaklarının tahrip edilmesi ise tüm cevaplar dikkate alındığında ancak % 12’lik bir orana ulaşmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6: Hatay’da turizmin gelişmesinin çevresel etkileri ile ilgili öğrenci görüşleri.

Soru	Cevaplar	Sayı	Yüzde
Size göre Hatay’da turizmin gelişmesi hangi çevresel etkilere yol açmıştır?	Doğal çekicilikler koruma altına alınmıştır	50	11,2
	Tarihi ve kültürel yapılar koruma altına alınmıştır	78	17,4
	Doğal ortam korunarak gelecek nesillere ulaşması sağlanmıştır	30	6,7
	Yolların kalitesi iyileşmiştir	40	8,9
	Kentsel hizmetler iyileşmiştir	56	12,5
	Çevre düzenlemeleri artmıştır	68	15,2
	Halkın doğal/kültürel kaynaklara ilişkin farkındalığı yükselmiştir.	37	8,3
	Çöp ve çevre temizliği sorunları artmıştır	34	7,6
	Doğal, tarihi ve kültürel güzellikler tahrip edilmiştir	15	3,4
	Turizme konu olan alanlar plansız ve gelişmiş güzel büyümüştür	10	2,2
	Kalabalık ve gürültü artmıştır	16	3,6
	Tarihi yapılar bozulmuştur	13	2,9

Bu bölümde öğrencilere turizmin ekonomik ve çevresel etkilerinin yanında, sahada turizmin gelişiminin sosyo-kültürel etkilerinin ne olduğu sorulmuştur. Öğrencilerin yaklaşık beşte ikisi turizmin gelişmesiyle doğal, tarihi ve kültürel kaynakları koruma bilincinin geliştiğine (% 20,5) ve kültürel etkinliklerin arttığına vurgu yapmıştır (% 20,1). Bunu takip eden % 15,5'lik bir dilim turizmin gelişiminin ilin doğal, tarihi ve kültürel değerlerinin tanınmasına katkı yaptığını, % 11,4'lük bir kısım halkın hayat standardının yükseldiğini, % 10,3'lük bir öğrenci grubu ise ilin nüfusunun arttığını belirtmiştir. Yine katılımcıların yaklaşık % 15'i turizmin gelişimi ile birlikte halkın davranış, yaşam biçimi ve turizm anlayışında bir değişiklik olduğunu vurgulamışlardır. Bu soruyu cevaplayanların içerisinde turizmin toplumsal değerlerde, geleneklerde ve Hatay kimliğinde bir yozlaşmaya neden olduğunu düşünenlerin oranı ise % 6,5 civarındadır (Şekil 7).

Şekil 7: Hatay'da turizmin gelişiminin sosyo-kültürel etkisi ile ilgili öğrenci görüşleri.

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

Öğrencilere anket kapsamında sorulan son soru ise “Hatay’da turizmin daha fazla geliştirilmesi için neler yapılmalıdır?” sorusudur. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin % 18,7’lik bir oranla mevcut tesislerin iyileştirilmesi ve hizmet kalitesinin artırılması üzerinde durdukları görülmektedir. Bunun yanında yerel halkta turizm bilincinin oluşturulması (% 12,3), konaklama tesislerinin çoğaltılması (% 11), çevre düzenine önem verilmesi (% 9,8), yenileme ve restorasyona önem verilmesi (% 9,4) gibi cevaplar öğrencilerin en fazla tercih ettiği cevaplar arasında yer almaktadır. Öğrenci cevapları arasındaki en düşük payı ise turizmin daha fazla geliştirilmemesinin gerektiği, turizm çeşitliliğinin artırılması ve turizm alanları kullanılırken sürdürülebilirliğin sağlanması maddeleri oluşturmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7: Hatay turizminin daha fazla geliştirilmesi için yapılması gerekenlerle ilgili öğrenci görüşleri.

Soru	Cevaplar	Sayı	Yüzde
Size göre Hatay’da turizmin daha fazla gelişmesi için neler yapılmalıdır?	Daha fazla gelişmemelidir	16	3,7
	Mevcut tesisler iyileştirilmeli ve hizmet kalitesi artırılmalıdır	82	18,7
	Konaklama tesisleri çoğaltılmalıdır	48	11,0
	Çevrenin ağaçlandırılmasına, yeşillendirilmesine önem verilmelidir	43	9,8
	Fiyatlar ucuzlatılmalıdır	33	7,5
	Yerel halkta turizm bilinci oluşturulmalıdır	54	12,3
	Yenileme ve restorasyona önem verilmelidir	41	9,4
	Kültür turizmi, kongre turizm gibi yeni turizm türleri oluşturulmalıdır	17	3,9
	Turizm mevsimini bütün yıla yayacak plan ve projeler geliştirmelidir	32	7,3
	Turizm alanlarını kullanırken sürdürülebilirliği sağlamalıdır	9	2,1
	Ulaşım olanakları geliştirilmelidir	28	6,4
	Daha etkili tanıtım ve pazarlama yapılmalıdır	33	7,5
	Diğer	2	0,5

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Ortaöğretim öğrencilerinin yaşadıkları ilin (Hatay) turizm özellikleri hakkındaki görüş ve düşünceleri üzerinde yapılan bu çalışmada Hatay ilinde turizmin kaynakları, güçlü ve zayıf yönleri, meydana getirdiği sosyal, ekonomik ve kültürel etkiler ve turizmin gelişimi gibi konularla ilgili öğrenci görüşleri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda aşağıda verilen sonuçlar ortaya konabilir:

Böyle bir çalışma konusu ve yerinin seçiminde araştırma konusu ve araştırma sahası ile ilgili çok kısıtlı bir literatürün varlığı etkili olmuştur. Bunun sonucunda bu çalışmanın bu konuda yapılan çalışmalara katkı konusunda önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulguları dikkate alındığında anketin uygulandığı öğrencilerin kız ve erkek dağılımında bir denge bulunduğu görülmektedir (Kız öğrenciler % 51, Erkek öğrenciler % 49).

Hatay ilinde turizm imkânları öğrenci gözüyle değerlendirildiğinde öğrencilerin bu imkânları yeterli görmediği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin sadece % 20'lik bir kısmı turizm imkânlarını yeterli görürken, % 60'lık bir kısım ise bu imkânların yeterli olmadığı ve bunların tesisleşme, tanıtım ve mevcut kaynakların turizme katılması gibi açılardan geliştirilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur (Tablo 1).

Öğrencilerin il turizminin öne çıkan özellikleri ile ilgili düşünceleri incelendiğinde, tarihi ve kültürel kaynaklar yönünden zenginlik ve inanç turizmini öne çıkardıkları görülmektedir. Buna göre öğrencilerin Hatay ili açısından tarihi ve kültürel turizmin önemi ve ilin yansıttığı inanç zenginliği açısından bir farkındalığa sahip olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 2).

Öğrenciler, Hatay turizminin en zayıf yönleri üzerindeki değerlendirmelerinde, en çok tanıtım eksikliği, turizm yatırımlarının yeterli olmaması ve halkın bilinç düzeyinin yeterli olmaması üzerinde durmuşlardır. Bu cevaplar ilde turizm yönetiminin yanında, turizm eğitimi üzerinde de önemle durulmasının gerekliliğini göstermektedir (Tablo 3). Hatay ilinde tarihi ve kültürel yapıların korunmuş olması, sakin ve güvenli bir ortamın bulunması, Hatay ilinin doğal güzellikleri ve yerleşim yerleri açısından çok eski bir tarihe sahip olması gibi faktörler

*ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ*

öğrencileri tarafından ilin turizm açısından en önemli avantajları olarak değerlendirilmiştir (Tablo 4).

Araştırma sonuçlarının yansıttığı en önemli özelliklerden diğer biri öğrencilerin Hatay’da turizmin gelişiminin ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel etkileri ile ilgili olumlu görüşlere sahip olmalarıdır. Buna göre öğrenciler turizmin ekonomik etkilerini gelir artışı, şehrin kalkınması, yeni iş imkânlarının oluşması ve yerel ürünlerin değer kazanması açısından olumlu olarak değerlendirmişlerdir. Durum turizmin çevreye etkileri açısından değerlendirildiğinde, öğrenciler yine turizmin çevreye zarardan çok yarar getirdiği, bunun sonucunda Hatay ilinde çevre düzenlemelerinin arttığı, tarihi ve doğal dokunun koruma altına alındığı, kentsel hizmetlerin geliştiği gibi görüşleri dile getirmişlerdir. Turizmin gelişiminin çevre kirliliği, kalabalık, plansız kentleşme, göç, tarihi ve doğal yapıların bozulması gibi olumsuz sonuçlarını ön plana çıkaran öğrencilerin oranının ise % 20 civarında olduğu gözlenmiştir. Anket sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin turizmin gelişiminin sosyo-kültürel etkileri kapsamında, kaynakları koruma bilincinin gelişmesi ve kültürel etkinliklerin artması gibi daha çok olumlu etkilere vurgu yaptıkları görülmüştür (Tablo 5, Tablo 6, Şekil 7).

Ankete katılan öğrencilerin turizmin il genelinde daha fazla geliştirilmesi ile ilgili görüşlerine bakıldığında mevcut tesislerin sayılarının artırılması, iyileştirilmeleri, hizmet kalitelerinin artırılması ve yerel halkta turizm bilincinin oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılması en fazla ön plana çıkardıkları görüşler olduğu dikkati çekmektedir (Tablo 7).

Sonuç olarak, araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin Hatay ilinde turizmin gelişmesinin ekonomik, çevresel ve sosyal açılardan daha çok olumlu sonuçlarının bulunduğunu düşündükleri görülmektedir. Öğrencilerin ayrıca, Hatay ilinin turizmin gelişimi için doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar açısından yeterli zenginliğe sahip olduğu ancak turizmin getirdiği avantajlardan daha fazla yararlanma adına tanıtım, yatırım ve eğitim gibi konulardaki eksikliklerin giderilmesinin gerekliliği üzerine vurgu yaptıkları ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ambroz, M. (2008). Attitudes of Local Residents Towards the Development of Tourism in Slovenia: The case of the Primorska, Dolenjska, Gorenjska and Ljubljana regions. *Anthropological Notebooks*, 14(1), 63-79.
- Aslan, A., Kozak, M. (2006). Turizmde Gelişme ve Etik Sorunları: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, *Ege Akademik Bakış*, 6(1), 49-61.
- Atalay, H. (1994). *Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği*, Meta Basım, İzmir.
- Ayaz, N., Artuğer, S., Türkmen, F. (2009). Tarihi Zela (Zile) İlçesindeki Yerel Halkın Turizme Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 105-106.
- Baysan, S. (2002). Didim Kıyı Alanı Örneğinde Turizmin Çevresel Etkileri Konusunda Yerli Halkın Tutumları. Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları III. Ulusal Konferansı, Bildiriler Kitabı, İstanbul.
- Brayley, R., Var, T. and Sheldon, P. (1990): "Perceived influence of tourism on social issues", *Annals of Tourism Research*, 17 (2): 285-289.
- Carmichael, B. A. (2000). A Matrix Model for Resident Attitudes and Behaviours in a Rapidly Changing Tourist Area. *Tourism Management*, 21, 601-611.
- Cottrell, S. P., Vaske, J. J., Shen, F., Ritter, P. (2007). Resident Perceptions of Sustainable Tourism in Chongdugou, China. *Society and Natural Resources*, 20, 511-525.
- Çetin, T. (2010). Cumalıkazık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı, *Milli Folklor*, 22(87), 181-190.
- Demirkol, Ş., Pelit, E. (2002). Türkiye'deki Turizm Eğitim Sistemi ve Avrupa Birliği Sürecinde Olası Gelişmeler, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 125-146.
- Doğanay, H. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Dyer, P., Gursoy, D., Sharma, B., Carter, J. (2007). Structural modeling of resident perceptions of tourism and associated development on

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TURİZME BAKIŞ AÇISININ DEĞERLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: HATAY İLİ ÖRNEĞİ**

- the Sunshine Coast, Australia, *Tourism Management*, 28, 409-422
- Genim, S. (2002). Kültür Turizmi, T.C. Turizm Bakanlığı II. Turizm Şurası Bildirileri, 12-14 Nisan 2002, Ankara.
- Gümüş, N., Gözüpekçe, S. (2009). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Turizme Yönelik Görüşleri: Foça Örneği, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, 25-34.
- Haralambopoulos, N., Pizam, A. (1996). Perceived Impacts of Tourism: The Case of Samos, *Annals of Tourism Research*, 23(3), 503-526.
- Hernandez, S. A.; Cohen, J.; Garcia, H.L. (1996). Residents' Attitudes Toward an Instant Resort to Tourism, *Journal of Travel Research*, 36 (2), 3-11.
- Karataş, A. (2010). *Hatay İli'nin Su Potansiyeli ve Sürdürülebilir Yönetimi*, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 22, Hatay.
- Kızılırmak, İ., Kurtuldu, H. (2005). Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 100-120.
- Korça, K. (1998). Resident Perceptions of Tourism in a Resort Town. *Leisure Sciences*, 20, 193-212.
- Kozak, N., Kozak, M. A., Kozak, M. (2010). Genel Turizm İlkeler-Kavramlar, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Olçay, A. (2008). Türk Turizminde Eğitimin Önemi, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 383-390.
- Özgüç, N. (2007). *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler*, Çantay Kitapevi, İstanbul.
- Ross, G. F. (1992). Resident perceptions of the impact of tourism on an Australian city, *Journal of Travel Research*, 30 (3), 13-20.
- Snaith, T., Haley, A. J. (1994). *Tourism's Impact on Host Lifestyle Realities*, *Tourism The State of the Art*, (in Ed. A. V. Stean, C. L. Jenkins, R. C.Wood) John Wiley & Sons Inc. England, 826-834.

- Şenol, F. (2008). *Turizm Coğrafyası; Yöresel Turizm Kaynaklarımız ve Dünya Harikaları*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Tapur, T. (2009). Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 473-492.
- Tatoğlu, E., Erdal, F., Ozgür, H., Azaklı, S. (2002). Resident Attitudes Toward Tourism Impacts: The Case of Kusadasi in Turkey, *International Journal of Hospitality and Tourism Administration*, 3(3), 79-100.
- Tayfun, A., Kılıçlar, A. (2004). Turizmin Sosyal Etkileri ve Yerli Halkın Turiste Bakışı, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-17.
- Tekin, M. (2000). *Hatay Tarihi; Osmanlı Dönemi*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- TMMOB. (2009). Sürekli Mesleki Gelişim Yerinde Mimarlık Programları: Antakya, İskenderun, Samandağ ve Çevresi, Mimarlar Odası Hatay Şubesi, 3.